

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

РЕФЕРАТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 242 «Туризм »
за освітньою програмою «Економіка та організація
туристичної діяльності »

на тему: «**ДЕРЖАВНЕ ТА МІСЦЕВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ**»

Виконавець:

студент Центру заочної форми навчання
Громко Олександр Сергійович _____
/підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, професор
Герасименко Віктор Григорович _____
/підпис/

ОДЕСА – 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний туризм став явищем, що увійшло до повсякденного життя майже третини населення планети. У багатьох країнах світу туризм є однією з найбільш пріоритетних галузей, а надходження від іноземного туризму є основним джерелом отримання валюти. Отже, галузь туризму не тільки приносить значну частину прибутку до бюджету туристично-розвинених країн, а й є надзвичайно перспективною і може стати одним з головних джерел надходжень до держбюджету країни.

Туристична галузь відіграє значну роль у формуванні валового внутрішнього продукту, створенні додаткових робочих місць, забезпеченні зайнятості населення й активізації зовнішньоторговельного балансу. Туризм впливає на такі ключові галузі економіки як транспорт і зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання й інші, тобто виступає своєрідним каталізатором соціально-економічного розвитку держави.

Виходячи з цього, є усі підстави вважати, що розвиток туристичної галузі потребує регулювання та підтримки з боку держави. Необхідність впливу державних органів на розвиток туризму доведена світовою практикою. Більшість країн світу не використовуює методи централізованого управління туризмом. Але і не покладається повністю на ринкове саморегулювання цієї галузі. Вважається, що повністю віддавши туризм у сферу ринкових відносин, неможливо забезпечити такий його розвиток, який би не спричиняв шкоди природним і культурним цінностям країни або регіону. Саме держава має передбачити у своїй політиці такі механізми, які б стримували стихійний розвиток галузі та спрямовували її еволюцію у такому напрямі, щоб зберегти природне і культурне середовище для прийдешніх поколінь.

Саме зазначені обставини визначили вибір теми і зміст завдань проведеного наукового дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в узагальненні наукових досліджень та розробці практичних рекомендацій щодо проблеми державного регулювання національного туристичного бізнесу на макроекономічному і місцевому рівнях.

Для досягнення поставленої мети у процесі виконання роботи необхідно

було вирішити такі завдання:

- визначити методи та інструменти макроекономічного регулювання туристичного бізнесу;
- дослідити політику центральних і місцевих державних органів щодо розвитку туристичної галузі;
- провести аналіз наукових публікацій з питань державного регулювання діяльності підприємств туристичної сфери;
- вивчити досвід країн ЄС у макроекономічному регулюванні туризму;
- дослідити сучасний стан туристичної галузі України, яка працює в умовах військових дій на території країни;
- надати характеристику суб'єктам державного регулювання туристичної сфери, визначити їх основні функції і компетенції у даному процесі;
- розробити пропозиції відносно можливості впровадження міжнародного досвіду застосування основних підходів до державного регулювання у сфері туризму України.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання розвитку туристичного бізнесу Одеської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних питань удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку туристичної діяльності.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові та спеціальні методи, які дозволяють системно вирішувати проблемні завдання з обраного напрямку дослідження. Зокрема використовувались

такі методи: абстракції, аналогії, аналізу та синтезу – для аналізу сучасної системи органів управління, що здійснюють регулювання у сфері туризму; статистичного аналізу, групування та узагальнення даних – для виявлення сучасних тенденцій розвитку туристичної галузі України; системного аналізу – при систематизації методичних підходів до визначення організаційно-економічного механізму державного регулювання рекреаційно- туристичної сфери.

Інформаційну базу дослідження складають закони України, що регламентують діяльність підприємств туристичної сфери, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у межах досліджуваних питань, офіційні статистичні матеріали Держкомстату України, звіти та аналітичні матеріали головного управління економіки обласної державної адміністрації Одеської області, державного управління статистики в Одеській області, Державного агентства розвитку туризму України, наукові розробки кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу Одеського національного економічного університету, дані фінансової звітності підприємств рекреації і туризму Одеської області, матеріали наукових конференцій, періодичних видань і мережі Internet.

Практичне значення одержаних результатів полягає в удосконаленні й поглибленні науково-теоретичних знань з проблематики державного регулювання розвитку туристичного бізнесу.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 46 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок. Основний зміст викладено на 94 сторінках. Робота містить 5 таблиць, 14 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади державного регулювання туристичної сфери» розглянуто сутність туристичної політики країни як

основи регулювання туристичної галузі, охарактеризовано сучасні моделі державного впливу на туристичну діяльність.

У другому розділі «Аналіз системи регулювання туристичної діяльності на національному та місцевому рівнях» показано сучасний стан туризму в країні; проаналізовано завдання, функції та повноваження центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також підрозділів з туризму органів місцевого самоврядування.

У третьому розділі «Напрями вдосконалення державного регулювання туризму на національному та місцевому рівнях» обґрунтовується можливість використання системного підходу до регулювання сфери туризму, визначаються пріоритети удосконалення практики регулювання туристичної діяльності в країні.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні і практичні питання щодо державного регулювання сфери туризму в Україні на макроекономічному та місцевому рівнях. Основні висновки і результати, одержані в ході дослідження, полягають у такому.

1. Державне регулювання сфери туризму - це вид управлінської діяльності, метою якої є: забезпечення права громадян на відпочинок, свободу пересування та інших прав під час здійснення подорожей; охорона навколишнього природного середовища; розвиток туристичної індустрії; раціональне використання природної та культурної спадщини. Пріоритетними напрямками регулювання туристичної діяльності є підтримка та розвиток внутрішнього, в'їзного, соціального і самодіяльного туризму.

2. В основі механізму регулювання сфери туристичних послуг на національному ,регіональному рівнях лежить туристична політика. Вона являє собою систему принципів, методів, рішень і заходів, які здійснюються уповноваженими на те суб'єктами (парламентами, урядами, державними та

приватними інституціями) у зв'язку із свідомим та цілеспрямованим регулюванням туризму і створення умов для його розвитку.

3. Доцільність державного регулювання у сфері туризму обумовлена численними причинами, які наведені у кваліфікаційній роботі. Систему органів державної влади України, що здійснюють регулювання туризму, становить діяльність органів загальної компетенції (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації і органи місцевого самоврядування) та спеціальної компетенції (Державне агентство розвитку туризму України).

4. Останні роки характеризувались значним зниження туристопотоків в Україні через пандемію коронавірусу і військову агресію Росії проти нашої держави. Унаслідок пандемії COVID – 19 скоротився в'їзд іноземних туристів на територію України, а також виїзд громадян України за кордон з туристичними цілями. Відповідно у 2022 році в Україні скоротилися надходження до державного бюджету від туристичної галузі на 31% відносно 2021 року. При цьому зафіксовано, що протягом 2022 року на 17% зменшилась загальна кількість платників податків, які займаються туристичним бізнесом: кількість юридичних осіб скоротилася на 14%, а фізичних – на 18%.

У перший рік повномасштабної російсько-української війни значний спад податкових надходжень зафіксований у Києві (-58%) та Одеській області (-48%)

5. У 2023 році ситуація у сфері туристичної діяльності України не стала кращою, бо триває війна. Підтвердженням цього є те, що у середньому туристична галузь України скоротилася на третину (у порівнянні до початку 2022 року): за перші три місяці 2023 року представниками туристичної галузі сплачено на 29% менше податків, ніж за аналогічний період 2022 року. також Зменшилась також кількість юридичних осіб у туристичній галузі на 35%, фізичних – на 34%

6. Кризисна ситуація в країні здійснила свій вплив на систему органів державної влади, які займаються регулюванням туристичної сфери. В черговий раз відбулась адміністративна реформа. Уряд України реорганізував Департамент туризму і курортів Міністерства економіки та торгівлі України і створив Державне агентство з розвитку туризму, яке безпосередньо підпорядковано Кабінету Міністрів України. Всього, за нашими підрахунками, система державного регулювання сфери туризму за роки незалежності країни перетерпіла дев'ять адміністративних реформ.

7. Аналіз існуючих у світі варіантів участі держави в регулюванні туристичної діяльності показує, що Україну можна віднести до такої моделі, яка передбачає створення комбінованого міністерства, яке крім туризму охоплює інші, суміжні з ним види діяльності, або засновується відносна самостійна організаційна структура, що безпосередньо підпорядковується уряду країни.

8. Аналіз сьогоденного стану державного регулювання сфери туризму на макроекономічному рівні свідчить, що з одного боку, тут досягнуто певного прогресу – воно набуває більшої інституційно-організаційної впорядкованості, стає більш прозорим і раціональним. З іншої сторони, не можна не бачити, що часті і безсистемні реорганізації центральних органів виконавчої влади у сфері туризму ускладнюють реалізацію довгострокових державних програм, стратегічних і тактичних рішень, зумовлюють лише часткове виконання визначених цілей туристичної політики країни.

АНОТАЦІЯ

Громко О.С. «Державне та міське регулювання розвитку туризму в Україні»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 242 «Туризм» за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

Одеський національний економічний університет – Одеса, 2023 р.

У роботі розглядаються теоретичні засади державного регулювання туристичної сфери, аналізується туристична політика країни як основа регулювання даної галузі.

Здійснено аналіз системи регулювання туристичної діяльності на макроекономічному і місцевому рівнях. Проаналізовано функціонування туристичної галузі України в умовах пандемії і війни. Надана характеристика системи органів управління, що здійснюють регулювання туристичної сфери.

Запропоновано основні напрями вдосконалення державного регулювання туризму на національному та місцевому рівнях.

Ключові слова: туризм, туристична політика, туристична галузь, державне регулювання, системний підхід.

ANNOTATION

Hromko O.S. "The state and the city regulate the development of tourism in Ukraine"

Qualification for the master's degree in specialty 242 "Tourism" for the graduate program "Tourism and Resort Business Management"

Odessa National Economic University – Odessa, 2023 r.

The work examines the theoretical ambushes of government regulation of the tourism sector, and analyzes the tourism policy of the region as the basis for the regulation of this region.

An analysis of the system of regulation of tourism activity at the macroeconomic and local levels has been carried out. The functioning of the tourist destination in Ukraine in the context of the pandemic and war has been analyzed. The characteristics of the system of management bodies that regulate the tourism sector are given.

The most thorough government regulation of tourism on the national and local levels has been proposed.

Key words: tourism, tourism policy, tourism industry, state regulation, systemic approach.